

Als termes de Fonteta i Sant Climent de Peralta hi havia hagut més d'una vintena de forns de calç, quatre dels quals han desaparegut totalment. Els altres encara són visibles avui, malgrat que es troben en un estat de conservació molt precari i, en la majoria dels casos, coberts d'una espessa vegetació.

Fins al primer terç del nostre segle, Forallac s'havia especialitzat en la fabricació de calç i tenia la demanda ordinària d'una extensíssima comarca. Part de la calç es carregava en ferrocarril i en vaixells i viatjava fins a Barcelona. Queden també les restes visibles de moltes pedreres sempre properes als forns. Fa uns cinquanta anys tothom de Fonteta i Sant Climent tenia algun o altre vincle amb la indústria de la calç: a bosc fent llenya, a la pedrera, als forns i fent de viatjant de calç.

De pedreres també n'hi havia moltes, situades sempre molt a prop dels forns, per tal de fer més fàcil el transport de la pedra. A més de les vuit pedreres que tenim localitzades, n'hi havia d'altres, menys importants, que s'obrien en diferents llocs, a tall de prova.

L'activitat social i econòmica vinculada a l'explotació dels recursos del massís de les Gavarres ha estat molt important a Forallac. L'obtenció de calç és un dels exemples clars d'aquesta relació entre el municipi i la muntanya. En aquests dos nuclis s'hi van donar les condicions òptimes per desenvolupar aquesta indústria: proximitat al bosc (la llenya era un element molt important), pedra calcària abundant, proximitat a la plana (la qual cosa volia dir bones comunicacions) i per últim, personal que feia feines de temporada i que, per tant, esporàdicament podia quedar lliure per a treballar de calciner. Les Gavarres no són unes muntanyes calcàries, la roca calcària es troba com a material sedimentari a les parts baixes del massís; per exemple, és molt popular la calcària nummulítica que es troba entre Girona i Fonteta. En general, les Gavarres estan compostes de pissarres a la meitat nord i granits a la meitat sud; i a la part més alta del massís hi ha un eix central on predominen els esquistos i les quarsites.

Avui dia aquests forns no tenen cap mena d'activitat i, tret dels que s'han reconvertit en habitatge, resten abandonats i embardissats. Alguns d'aquests com el forn Gran, el forn del

Ferrer o el forn del Bosc Fosc es troben a peu de camí, així que en un futur plantejar-se'n la recuperació comptaria amb l'avantatge del bon accés. Els forns de calç de Fonteta es troben construïts en un marge per poder tenir un doble accés sobre l'estructura; és a dir, per dalt de la xemeneia i per la foganya.

Com es feia la calç

El procés de fabricació de la calç començava a la pedrera, on els homes esmicolaven la pedra i li donaven forma. Un cop trencada, els carros la transportaven fins a lloc i la descarregaven a l'esplanada que hi havia a la part superior del forn. D'aquesta manera, un cop realitzada aquesta operació, ja es podia començar a enfornar.

Aleshores, l'interior del forn s'amplia de feixines, que feien la funció de bastida, a una altura d'un metre, aproximadament. Després es feia una volta amb les pedres. Aquesta era una operació complicada, que no la sabia pas fer tothom. La volta es començava a aixecar al cim de la banqueta, que era una mena de banc que hi havia al voltant del forn. Quan estava feta la volta, el forn s'acabava d'omplir de pedres fins a dalt de tot. Les pedres més grosses anaven a sota i les més petites a sobre.

Al sector de la porta s'hi feia la davantera, una paret que tapava la boca del forn. En aquesta davantera s'hi deixava un forat, que era per on s'anava tirant llenya. Quan s'hi començava a fer foc, operació que solia durar quatre o cinc dies, hi havia un parell d'homes que, sense parar mai, dia i nit, en torns de quatre hores, anaven alimentant el forn. Per a fer una cuita de calç, se solien gastar de mil a dues mil feixines de bruc, gatoses i arboç.

Per conèixer quan la pedra era cuita s'havia de vigilar el fum. Quan començava la fornada sortia un fum negre, però cap al final de l'operació el fum es tornava groguenc i quasi desapareixia. Un cop apagat el foc, el forn es tapava durant un parell de dies i, en acabat, s'anava per treure la calç i carregar-la als carros, que la duïen a la seva destinació. Cada carro podia tragar d'una a dues tones de calç.

Per a no descomptar-se, al costat de la porta dels forns hi havia una petita fornícula quadrada, on es posava una pedreta per cada cove carregat. A vegades, quan s'acabava una cuita, se solia fer un àpat a casa de l'empresari que explotava els forns.

Tot plegat durava una setmana. Quan es desenfornava, la calç ja estava venuda, si no, la guardaven dins el forn per conservar-ne millor les propietats. Si amenaçava pluja s'hi construïa un teulat. La calç de les Gavarres anava destinada a emblanquinar parets, ensulfatar plantacions, desinfectar l'aigua, i sobretot, a l'activitat constructiva de les poblacions de l'entorn.

Moltes cases de Calonge, Sant Feliu o Platja d'Aro es construïren amb aquesta calç. La distribució de la calç es feia amb carro en les distàncies curtes i en les més llargues amb el Tren Petit. Hi havia qui treballava de viatjant de calç i anava a veure els paletes i fer els tractes pertinents. Molts tractes de compravenda es tancaven o es duïen a terme aprofitant el mercat setmanal, el divendres a la Bisbal, el diumenge a Palafrugell, el dilluns a Torroella de Montgrí, el dimarts a Pals, el dimecres a Cassà, etc. La calç de Fonteta calia amarrar-la amb aigua per fer-la servir en la construcció.

L'activitat va desaparèixer amb la construcció dels forns de calç moderns, coneguts com a forns de raig. Aquests forns no s'aturaven, es carregava la pedra calcària a capes i quan la calç estava llesta es podia anar traient. Aquests forns coïen un tipus de calç diferent, la calç hidràulica, els vilatans de Fonteta diuen que ells feien calç grassa.